STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02206

NIT MIT ALEMEN

Jane Rose

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ניט מיט אלעמען

פון

דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פערזאָנען.

די מוטער.

דער פאָטער.

ראָזע, מינאַ, ליזא, מאַקס — זייערע קינדער.

גאָרדין.

די האַנדלונג קומט פאָר אין ניו יארק, אין אַן אַפּאַרטמענט פון א טענעמענט־הויז. דאָס צימער איז פערפּוצט נאָכ׳ן גע־וועהנליכען אידישען געשמאַק. טירען רעכטס און לינקס. גע־גענאיבער — צוויי אָפענע פענסטער. א קיהלער אבענד־ווינד בעוועגט די גאַרדינען. דריי ברענענדע גאז־רעהרען הענגען ארונטער פון סופיט איבער׳ן טיש.

ד ע ר פ אָ ט ע ר, 65 יאָהר אַלט, א הויכער, מאָגערער איד, מיט אַ קליין שפּיציג בערדעל, ניט אין גאַנצען גרוי, איז קורצ־זיכטיג. ער שטעהט ביים טיש, מעסט קורצע און לאַנגע שטי־קער סחורות פון פערשיעדענע קאָלירען, שרייבט אַריין אין אַ קליין ביכעלע, ברומט אַ נגון אונטער׳ן נאָז און הוסט אונטער. ר אָ ז ע, 28 יאָהר אַלט, מיט אַ סימפּאַטיש־שעהן פּנים. זעהט אויס גאַנץ לעבעדיג, שטיפענד־פרעהליך, דאָך אין די אויגען זעהט זיך א צייכען פון מידקייט. זי טראָגט א זומער־קלייד און א פרישע בלום אין איהרע גלאַט־פערקעמטע האָר. זיצט ביים פּיאַנא און שפּיעלט.

ל י ז א שטעהט אַנטקעגען שפּיעגעל, אָנגעטהאָן אוועקצוגעהן. מ י נ א, מיט צולאָזטע האָר, אָהן שיך, טראָגט אַ לויזע הויז־קלייד, זיצט לעבען א קליין טישעל און שרייבט.

פּאַטער.

ראָזע, הער אויף אַ ווײַלע צו שפּיעלען, ראָזע, דו הערסט ?

ראָזע.

דרעהט זיך אום אויפ'ן פּיאנא-שטוהל.

פּאַטער.

כ'האָב געוואָלט קויפען אַ ביסעל סחורה.

ראָזע.

נו ?

פּאַטער.

נו, נו, וואָס פערשטעהסטו דאָ ניט ? איך דאַרף אַ פּאָר דאָלאר. אויב דו קאָנסט מיר טהאָן אַ טובה —

ראָזע.

אַ טובה וואָלט איך דיר שוין לאַנג געקאָנט טהאָן, אָבער אַ פּאָר דאָלאר —

פּאַטער.

יאָ, נו, וואָס, אַ פּאָר דאָלאר ?

ראָזע.

האָב איך ניט.

פּאַטער.

האָט זי ניט ! האָסטו דאָך געקענט באַלד זאגען. וואָס חכמה'סטו זיך ?

ראָזע.

ניין, טאַטע. דו ווייסט גאַנץ גוט, אז איך האָב, גיב איך, כאָטש דו גיסט מיר קיינמאָל ניט אָפּ.

דרעהט זיך אום, פערטיעפט אין די נאָטען.

פּאַטער.

געהט צו צו מינא'ן, קלאַפּט איהר איבער'ן פּלייצע.

מינא, מינעלע !

מינא ענטפערט ניט.

זעה, מינא, זעה, ווילסט א ווייסטעל? זעה ס׳אַרא שעהנע וואַ־רע.

ער לעגט אַרויף אַ רויט שטיקעל וואַרע אויף איהר בוך.

מינא.

וואַרפט אַראָפּ די וואַרע.

לאָז מיך אָפּ, איך דארף קיין ווייסטלאך ניט.

פאָטער.

הויבט עס אויף.

דארפסט קיין ווייסטלאך ניט. און וואָס דארפסטו יא? שרייבט און שרייבט פון ענגליש אין אידיש. פרעג, צו וואס דארף מען דאָס? ווען דו שרייבסט אָבער פון אידיש אין ענגליש, וואָלטען כאָטש די גוים הנאה געהאט. נו, מילא, וואס דו שרייבסט, שרייב־סטו, אָבער זעה אָט די שטיקלאך קען מען איצט אָבקויפען בחצי חנם. א שאָד, זעה, כ׳וואָלט זיך צוטהיילט מיט דיר. דו לייהסט מיר?

מינא.

לעגט אַוועק די פען, ציהט זיך.

דעם טאטען לייהען!

פאָטער.

בייזלעך.

דעם קרעדיט ביי זיי פערלוירען! פערברענט זאָל עס ווערען! אייגענע קינדער! ליזא, האָסט אָבגעגעבען דער מאמען אין גאנצען די פיידע?

ליזא.

יא, אין גאנצען. בעט ביי איהר.

פאָטער.

א שעהנעם דאנק דיר. ס׳פעהלט מיר טאקע צרות.

מאַקס.

קומט אַריין פון לינקס. ער איז א שעהנער, געזונדער יונג, צוויי און צוואנציג יאָהר אַלט.

מינא! ראָזעלע! ליזא!

אַלע קוקען איהם אָן.

מ׳האָט צוגענומען מיין ליעד!

פּאַטער.

טפּוי! צוג'אַל־די־שוואַרצע יאָהר! א מין געוואַלד!

ראָזע.

זעהר פיין.

ליזא.

פּאָרט דערלעבט.

מינא.

צוגענומען! וואָס רעדסטו? ווען, ווען וועט זיך דאָס דרוקען?

מאַקס.

נאָך אונבעשטימט.

ראָזע.

אָה...

ליזא.

נאָך אונבעשטימט?...

מאַקס.

„אָה, נאָך אונבעשטימט?... — איהר גלויבט מיר ניט? אז זיי זאָגען צו, איז צוגעזאָגט.

פּאַטער.

טשיקאַווע צו וויסען, וואָס זיי האָבען דאָרטען געזאָגט.

מאַקס.

זיי האָבען געזאָגט, אז איך דאַרף זיי מעהר ניט באַדערען...

ראָזע.

הם...

מאַקס.

„הם, הם"... קיין זאך גלויבט זי ניט. וואַרט, וועסט שוין זעהן מיין נאָמען מיט גרויסע בוכשטאַבען.

פּאַטער.

נו, און אויף דעם סמך האָסטו זיך א נייעם סוט געקויפט?

מאַקס.

א סוט אַליין? האָסט זיך אָבגענאַרט. שיך, א העט, א טאַי, אַפילו אונטערוועש. כ'האָב דאָך היינט ניט געאַרבייט.

פּאַטער.

ניט געאַרבייט גאָר?!

מאַקס.

איך בין געווען אין רעדאַקציע. דערהערט, אַז דאָס וועט זיך דרור־קען, האָב איך פערגעסען אָן דעם באָס, אָן דער גראָסערי. איך בין אוועק אין די סטאָרס, האָב מיר איינגעהאַנדעלט, וואָס איך דאַרף —

פאָטער.

אָה, מ׳האָט דיר בעצאָהלט פאר דיין ליעד. נו, וויבאַלד אַזוי, איז דאָך גאָר ניט שלעכט.

ליזאַ.

יאַ, וויפיעל, וויפיעל?

פאָטער.

וואָס פרעגסטו? זעהסט דאָך, אַז ער טראָגט אַלץ נייעס.

מאַקס.

בעצאָהלט? וויפיעל?! אוי, וואָס דאָס זיינען פאר מענשען! ווי קען מען מיט זיי לעבען! מען צאָהלט ניט פאר ליעדער!

ראָזע.

ס׳איז גיכער צו גלויבען, אַז מאַקס האָט זיי צוגעצאָהלט.

פאָטער.

וואו פאָרט האָסטו גענומען אַזוי פיעל געלד?

מאַקס.

כ׳האָב דאָך עפּעס געהאַט אין די בענק, ניין?

פאָטער.

האָסט אַרויסגענומען פון די בענק?

מאַקס.

ניין, פון מיינע צוריסענע קעשענעס.

פאָטער.

ניין, ניין, האָסט עס ניט בעדאַרפט טהאָן. אַ גרויסע עולה פון דיר.

מאַקס.

איך דאַרף נויטיג, אַז די בענק זאָל פון מיינע פאָר טאָלער הנאה האָבען! כ׳האָב שוין לאַנג בעדאַרפט אַ סוט, זעהסט? ווי געפעלט דיר, טאַטע? ביזט דאָך עפּעס אַ מבין?

פאָטער.

ויפיעל קאָסט ער?

מאַקס.

וויפיעל דאַרף ער קאָסטען?

פּאַטער.

בעטראַכט איהם פון אַלע זייטען.

די לײַנינג איז די הויפּט־זאַך. איז די לײַנינג א ביליגע, טויג דער גאַנצער סוט אויפ'ן פייער.

מאַקס.

זעהסטו, אויפ'ן לײַנינג האָב איך זיך גאָר ניט געכאַפּט. איז וויפיעל, אין דיינע אויגען, איז ער ווערטה?

פּאַטער.

זינגט אויס.

אין מיינע אויגען דאַרף ער קאָסטען אַזוי גרויס און אַזוי שעהן, ווי —

ער מאַכט ווידער א געניויע אונטערזוכונג.

די באַטאַן־האָלס זיינען אפילו געמאַכט ביים האַנד, אָבער דער לײַנינג איז א פּראָסטער, און דערפאַר איז ער מעהר ניט ווערטה, ווי צוועלף דאָלאַר.

מינא.

צושראָקען.

וואָס רעדסטו, טאַטע! צוועלף דאָלאַר, ניט מעהר?

פּאַטער.

א פּעני ניט מעהר.

מאַקס.

אוי, הער אויף! כ'האָב געמיינט, אַז דו ביזט טאַקי א מבין. זעה, ראָזע, וואָס זאָגסטו?

ראָזע.

וואָס האָסטו עפּעס היינט אָנגעטהאָן אַזא הויכען קאָלנער? ווערסט דאָך דערשטיקט. און די שיך דיינע, די נייע, קרעכצען, ווי פערוואונדעטע לייבען.

מאַקס.

וואָס מיר קאָלנער, ווער מיר שיך! דער סוט, וויפיעל, נאָך דיין מיינונג, דאַרף ער קאָסטען?

ראָזע.

מיר געפעלט ער אין גאַנצען ניט.

מיט כעס.

מאַקס.

געפעלט איהר ניט! קוק זי אָן, די פּריצטע! סך־הכל פערשטעהט עס אַליין, ווי די ראַבע קאַץ!

ליזא.

עפּעס אזעלכע מאָדנע גרויסע קאַסטענס! אוי, די שיך, די שיך, זיי האַלטען אין איין שרייען.

מאַקס.

קיין זאַך געפעלט זיי ניט, קיין זאַך ניט.

פאָטער.

אַט הער זיי אין פּיאַמע, וואָס אַרט עס דיך? ס'איז א פיינער סוט. וואָס אמת, איז אמת. נאָר מעהר פון צוועלף דאָלאַר איז ער ניט ווערטה.

מאַקס.

וואָס הייסט ניט ווערטה? דענקסט, מ'האָט מיך אָבגענאַרט?

פאָטער.

אויב דו האָסט בעצאָהלט מעהר, האָט מען דיך אָבגענאַרט.

מאַקס.

דער סטאָר־קיפּער האָט מיך פערזיכערט, אז דער סוט איז א מציאה פינף און צוואַנציג דאָלאַר.

פאָטער.

פינף און צוואַנציג דאָלאַר? אַי־אַי־אַי! דער סטאָר־קיפּער איז א גנב, אַ הויטשינדער, א — ביי וועמען האָסטו עס געקויפט, ביי וועמען?

ראָזע געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס.

ליזא.

א געפעהרליכער מבין.

פאָטער.

אַז פערברענט זאָל ער ווערען, דער גנב, דער סטאָר־קיפּער! ווי אַ הערינג וואָלט איך איהם צוריסען. זעהסט, אַט דאָס איז סחורה. אַט דאָ זעהט מען באַלד דעם פּראָפיט. הערסט, אויב איך קען ביי

דיר קריגען אַן הלואה׳לע ביז נעקסטען דאָנערשטאָג, אי״ה דאָנער-שטאָג קריגסטו עס צוריק מיט פּראָצענט.

מאַקס.

איך בין דיר מוחל דעם פּראָצענט. גיב אָב דעם קרן, וועל איך זיין צופריעדען.

פּאָטער.

איך וועל דיר אָבגעבען, האָב קיין מורא ניט. כ׳וועל דיר אָב-געבען מיט אַמאָל. איך בעט עפּעס טובות, בעט איך? איך בין א ביסנעס־מאַן, און אין ביזנעס קען מען ניט אויסקומען מיט די אייגענע געלד. די גרעסטע ביזנעס ווערען אַזוי געפיהרט.

מאַקס.

אַז איך האָב אַ סענט ניט.

פּאָטער.

וואָס הייסט, דו האָסט אַ סענט ניט? און די געלד פון די בענק וואו איז?

מאַקס.

פערספּענדט ביז אַ סענט.

פּאָטער.

ס׳קען ניט זיין.

ליזאַ.

אויף מאַקס׳ען מעגסטו גלויבען.

פּאָטער.

וואו פאַרט האָסטו אַהינגעטהאָן אַזוי פיעל געלד?

מאַקס.

אַזוי פיעל? איינער וואָלט געקענט מיינען, אַז איך האָב געהאַט הונדערטער.

פּאָטער.

איז דיר גאָר נישט איבערגעבליעבען?

מאַקס.

ס׳איז מיר געבליבען אַ פּאָר דאָלאַר — פערספּענדט אין — ע — מיט פריינד, פּאַעטען, שרייבער.

פּאָטער.

אַי־אַי־אַי, וואָס פאַר אַ יונג דאָס איז! פּאָעטען, שרייבער, האַלט

דריגעס, פערברענט זאלען זיי אלע ווערען! אזא זאך אבצור־טהאָן! און אז דער טאטע דארף אן הלואה, איז ניטאָ!

מוטער.

קומט אריין פון לינקס. זי איז א קליינע, מאָגערע אידענע, מיט א צוקנייטשט פנים. זי בלייבט שטעהן ביים טיר, בעטראַכט אַלע־מען.

זעה, מאַקס, א נייער סוט? קום אהער, צייג, אָי, ס'אַרא גע־וואלדען דיינע שיך מאַכען! האָסט זיך אנגעטהאָן אין נייעם פון קאָפּ ביז די פיס! טהאָג געזונטערהייד! עפּעס מאָדנע וואַרע, קעסטעלדיגע.

ראָזע נעהמט אַרוים דעם קאָפּ פון פענסטער.

מוטער.

וואָס ביזטו אזוי בלאַס, ראָזע? פיהלסט ניט גוט?

ראָזע.

זיין סוט, די סקריפּעוואטע שיך קענען דאך קראנק מאכען.

מאַקס.

מאַמע, זאָל זי בעסער אויפהערען, איך וועל איהר באלד מיט עפּעס אין קאָפּ געבען.

מוטער.

שא, מאַקסעלע, וואָס איז, וואָס האָט זי דיר אזוינס געזאָגט?

ראָזע.

אז א נאר געהט צווישען די קראָמען, פרעהען זיך די קרעמער.

מאַקס.

„פרעהען זיך די קרעמער!" — קוקט איהר נור אָן! אויף אזא סחורה, ווי דו, איז דאָך אפילו קיין נארישער סוחר אויך ניטאָ.

ראָזע.

אידיאָט!

מאַקס.

משוגענע!

מוטער.

א בראָך איז צו מיר! קינדער, איהר האָט שוין אנגעהויבען? זייט שטיל! מ'קען דאָך נאָך דערהערען ביי די שכנים!

פאָטער.

פערברענט זאָלען זיי ווערען! נור מ'רייסט זיך ארום!

ראָזע.

ווילדע בריאה!

מאַקס.

מאַמע, זאָל זי אויפהערען! וואָס זיצט זי, ווער דאַרף איהר? קליגער פון דער גאַנצער וועלט און זיצט.

מוטער.

שטרענג.

מאַקסעלע, מאַך צו דיין מויל, מאַקסעלע!

ליזא.

מאַמע, אז מאַקס זאָגט שוין יאָ אַמאָל אַ גלייכע זאַך, טו פערמאַך איהם ניט זיין מויל. זיצט! אַלע דאַרפען וואַרטען אויף איהר. די גאַנצע הויז פערנעהמט זי! ראָזעלע און ראָ—זע—לע — אַן עלטערע שוועסטער, אַ קלייניגקייט! אַלעמענם משוגעת'ן דאַרף איך אויסשטעהן, וואַרטען ביז אַלע וועלען חתונה האָבען!

ראָזע.

וואָס זוכסטו, צרות אָדער קינדער?

ליזא.

אז מ'האָט אַ געהאַנגענעם אין דער משפחה, טאָר מען ניט זאָגען: „הענג אויף דעם האַנדטוך.”

מוטער.

ליזא, מאַך צו דיין מויל, ליזא.

ליזא.

א י ה ר מאַך צו ס'מויל, ניט מיר. זי רעדט אויך וועגען קינ־ דער!

ראָזע.

מיט אַ שמייכעל.

נאַרעלע, איך האָב דאָך אַ רעכט. מיינע קינדער וואָלטען דאָך שוין —

מוטער.

איך בעט דיך, ראָזע, טהו מיר צוליעב און רעד ניט, ענטפער איהר ניט.

מאַקס.

וועלכער האָט עפּעס געשריבען אין אַ קליין ביכעלע.

הער, הער, מינא, דו ביזט דאָך עפּעס א מבין אויף פּאָעזיע, הער:
„ווען די בלעטער הויבען אָן צו פאַלען,
„און די שטערען הויבען אָן צו שטראַהלען,
„און די נאכט" —

פּאָטער.

אַז פערברענט זאָל עס ווערען! שוין פון דריי זייגערנע שעה, ווי איך מעסט און מעסט און קען צו קיין טאָלק ניט קומען. א מין שטוב דאָס איז, מ'נאַ!

ראָזע.

געבורט־קאָנטראָל — אונטערשלאק — פּאָעזיע — חתנים — אַלעס קרעכצט און לייד. פונ'ם טיראַנישען פּאָטער אָדער קלוגע מוטער.

ליזאָ.

אָדער די פּילאָזאָפקע די שוועסטער.

ראָזע.

אַז זיך האָב איך אין גאנצען פערגעסען. נו, א שטוב, פערברענט זאָל עס ווערען. חא־חא־חאָ!

ליזא.

אז דיר געפעלט ניט די שטוב, טו וואָס זיצסטו דאָ?

ראָזע.

איך —

מוטער.

ראָזעלע, איך בעט דיך.

ליזא.

„ראָזעלע, איך בעט דיך"! נור מ'בעט זיך און מ'ציטערט איבער ראָזעלען! און זי קריכט אויפ'ן קאָפּ. נעכטען פרעגט מיך מיסעס קאַפּלאַן, ווי אַלט איך בין, זאָג איך איהר צוואַנציג; „אז אייער שוועסטער ראָזע איז דרייסיג", זאָגט זי, „טו ווי — "

מוטער.

צו מיינע שונאים'ס קעפּ! פון וואַנען ווייס מיסעס קאַפּלאַן ראָ־זע'ס יאָהרען?

ליזא.

פרעג דיין ראָזעלע'ן. זעה נאָר זעה, ווי זי פרעגעלט זיך פון נחת. זי האָט עס איהר אַליין געמוזט זאָגען.

מוטער.

ראָזע גאָר? ס'קען ניט זיין. וואָס האָסטו צו טהאָן מיט דער פּאסקוטסטווא, מיט דער —

ראָזע.

שמייכעלט.

א פרוי איז נייגעריג, האָב איך איהר צופריעדענגעשטעלט.

מוטער.

אז אויסגענעקערט זאָלען זיי ווערען, די זיסע שכנים אונזערע. אזוי פיעל זאָל זיי זיין מכות ווי פיעל וועניגער —

פאָטער.

וועניגער? נו, וואָס איז שייך? וועניגער!

ליזא.

מאַמע, איינמאָל פאר אַלעמאָל, איך וויל וויסען ווי אַלט איך בין.

מאקס.

איך אויך. זאָג, זאָג דעם אמת, מאַמע. שעהם זיך ניט. איך זאָג דיר צו, אז איך וועל קיינעם ניט אויסזאָגען.

ראָזע.

דו גאָר? נאַר, ביזט דאָך א בחור.

מאקס.

יאָ, ווען מען לאָזט מיך זיין א בחור, די מאַמע אָבער מאַכט דאָך מיך פאר א בייבי, און איך לייד דערפון. דו, טאַטע, זאָג —

פאָטער.

נאָך מיין רעכענונג, נאָך מיין רעכענונג, דארפסטו זיין אזוי גרויס און אזוי אַלט —

מוטער.

אָט, שווייג שוין, שווייג שוין, אַלטער נאַר, ווייסט אויך פון רעכע־נונג? פאר וואָס רעכענסטו בעסער ניט ווי פיעל דיינע קאָסטי־מערם זיינען דיר שולדיג?

ראָזע.

מיר וועלען שוין שטאַרבען אָהן יאָהרען.

ליזא.

מאַמע, דו בעסער זאָג מיר —

מוטער.

הער נור, דו, מויד, צוליעב ועמען שפּיעגעלסטו זיך דאָס דעם

גאַנצען אבענד, הא? האָסט דאָך געזאָגט, אז אַ באַי דאַרף צו דיר קומען, וואו איז ער?

פאָטער.

אַט וועט מען איהר מסתמא באַלד אָנפּייפען, ווי געבעטען.

ליזא.

ס'איז מיר טאָקי זעהר אנגענעהם ארויפצוברענגען אַ מענשען אין אזא שטוב! ראָזעלע לאַכט אָפּ, דער טאַטע מיט זיינע הלואות.

פאָטער.

געפעלט דיר אפשר ניט דער טאַטע דיינער? איהרע פּייפערס זיינען שעהנערע מענשען! זי מיינט, זיי וועלען מיט איהר חתונה האָבען! פלאָקען, פּייפערס האָבען ניט חתונה!

מוטער.

ליזא, ס'ווערט דאָך שפּעט, ווען וועסטו אהיים קומען?

פאָטער.

וואָס ציטערסטו אזוי? מ'וועט זי ניט אויסכאַפּען.

מוטער.

מינא, וואָס טהוסטו זיך ניט אָן? זעה נור, זעה, ווי אַ כלה מויד זיצט!

מינא.

מיינע שוועסטער פּוצען זיך שוין פאַר מיר אויך.

מוטער.

געוואלד, רבש"ע, וואָס האָט איהר זיך אַלע אָנגעזעצט אויף מיר? דאָס איז גאָר אַ שטראָף! האָט זיך ארייננעלאָזען אין די ביכלעך! עפּעס די גאַנצע שאַנדע האָט זיך פון איהר אָבגעטהאָן. מינא, דו הערסט, וואָס איך רעד צו דיר? כ'על באַלד כאַפּען אַלע דיי־נע ביכלעך און פערברענען זיי ביז איינעם. אז גאַרדין קומט ארויף פלאַמט מיר דאָס פּנים.

ראָזע.

נו, מיט גאַרדין'ען איז זי שוין זיכער.

פאָטער.

רעד צו איהר און רעד צו דער וואַנד.

מינא.

רוהיג.

איך מוז דאָס היינט ענדיגען. איך האָב דיך געבעטען, דו זאָלסט זעהען פיקסען די געז אין ביצד־רום —

פּאָטער.

אין בעד־רום, אין בעד־רום — נאָך אַ געז ברענען. אַ קלייניגקייט, מ׳בעצאָהלט דאָך איהר פאר איהר שרייבאכץ.

ראָזע.

כ׳וואָלט שווערען, אז דער טאטע האָט עקסטרא קאליע געמאכט די געז אין בעד־רום.

מוטער.

וואָס פּאָרט, וואָלט איך וועלען וויסען, שרייבסטו שוין פון אַ וואָך צייט!

אַלע קוקען זיך איבער פיעל־בעדייטענד.

הא, איך פרעג דאָך! פאר וואָס שווייגסטו?

פּאָטער.

אָט נעהם לייען איבער, וועסטו וויסען.

מוטער.

„לייען איבער"! חכם מיינער! און אז דו קענסט לייענען, ווייסטו וואָס דאָרטען טהוט זיך?

פּאָטער.

אודאי וויים איך, עס איז וועגען —

מאַקס.

טאטע, שווייג, וואָרים, אז ניט —

פּאָטער.

ביזט אַ שייגעץ! וואָס עפּעס סודות פאר דער מאמען, הא? דו הערסט, שרה —

מאַקס.

ששש... טאטע, שפּיעלסט זיך מיט׳ן לעבען. פּאָליציי קען נאָך דער־הערען, מ׳וועט אונז אַלעמען אוועקשיקען...

מוטער.

וועה מיר ניט, די האָר שטעלען זיך מיר קאַפּויר. שוין זאָלט איהר מיר דערצעהלען, וואָס דאָ טהוט זיך, די מינוט!

פּאָטער.

הער ניט דעם קונדם! ס׳איז גאָר נישט. וועגען קינדער.

מוטער.

וואָס הייסט וועגען קינדער? רעד ווערטער!

מאַקס און ליזע שטיקען זיך פון געלעכטער. ראָזע שמייכעלט. מינא שרייבט, ווי גאָר ניט הערענדיג און ניט זעהענדיג קיין זאַך.

פאָטער.

עס הייסט, אז זי זעצט איבער אין אידיש, ווי אזוי מאַמעס זאָלען קאָנטראָלירען קינדער. איצט ווייסטו שוין?

מאַקס.

ווען דו וואָלסט עס געוואוסט מיט א דרייסיג יאָהר פריהער, וואָלסטו היינט ניט געהאַט אויף וועמען צו שרייען. איצט פערשטעהסטו שוין?

מוטער.

צו מיינע שונאים'ס קעפּ!

מאַקס שטופּט אַוועק ליזען פון שפּיגעל, נעהמט ארויס א קאַם, פערקאמט די האָר.

מוטער.

האָסט גערדאַוונט מערב?

פאָטער.

גערדאַוונט מערב. נו, וואָס וועסטו איצט טהאָן? געבליבען אָהן א שטאָך ארבייט. אויפ'ן מערב שטעהט די גאַנצע וועלט, מיינט זי.

מוטער.

ניין, לייזער, די וועלט אפשר ניט, אָבער —

פאָטער.

וואָס דען, יענע? נו, יענע, וואָס איז שייך? מ'קען דאָס, מיינסטו פערזאָרגען?

מוטער.

אָט שווייג שוין, שווייג, אַלטער נאַר. האָט, ברוך השם, אָבגעלעבט זיין וועלט, פילאָזאָף מיינער.

פאָטער.

און דו ביזט עס אויסען מיין טובה? עט, אין גן עדן געלוסט זיך דיר זיצען אויף מיין רעכענונג.

מוטער.

אַן עולה? דו פערשאַפסט דאָס מיר אזוי פיעל פערגעניגען אויף ד ע ר וועלט? אָט נעהם לעג שוין צונויף דיין פעקעל. ס'איז

דאַ, גאַט צו דאַנקען, פּינף רומס, און וואו מ'גיט זיך אַ קעהר, גע־פינט מען זיינע פּרנסות — איין רום כאַטש, אז אַ מענש קומט אַריין, זאָל זיין ריין —

פּאַטער.

„אַ מענש קומט אַריין!" — נו, קומט ער, זאָל ער קומען!

מאַקס.

ביים טאַטען איז נור ביזנעס, קויפען און פערקויפען.

פּאַטער.

וואָס דען? האַלטען זיך, שפּעקולירען?

מוטער.

פּאַנגט אָן שנעל צוזאַמענלייגען די שטיקלאַך וואַרע.

קום, קום אין קיך אַריין. דאָרטען וועלען מיר זיך שוין אויס־טענה'ן.

פּאַטער.

אין קיך אַריין! מ'מוז דאָס ברענגען נאָך אַ געז?

ער שטעלט זיך אויף אַ שטוהל, דרעהט אויס איינע פון די גאַזען.

מוטער.

שטופּט איהם אַרונטער פון שטוהל, רייבט אָן אַ שוועבעלע און צינדט אָן די געז.

געה, לאָז אָב. די קינדער האָרעווען און בעצאָהלען, זאָל זיין ליכ־טיג אין שטוב.

זי נעהמט צוזאַמען דאָס פּעקעל מיט די וואַרע און לעגט עס אַוועק אָן אַ זייט.

אוי, די פּרנסות זיינע, די שעהנע!

פּאַטער.

נו, געפעלט דיר ניט? פאר וואָס זעהסטו בעסער ניט, וואָס דיין זוהנדעלע האָט אָבגעטהאָן, מיט ז י י נ ע פּרנסות? ער האָט דאָך פערספּענדעט ביז אַ סענט, האָט ער דאָך.

מאַקס.

אז איך זאָג, אַז דער טאַטע איז אַ שפּיאָן, מסתמא וויים איך וואָס

איך רייד. קענסט שוין פאַר איין גאַנג דערצעהלען דער מאַמען, אַז איך האָב מיין דזשאָב אויך אויפגעגעבען.

פויזע. מינא, ליזא, פאָטער, מוטער רעדען אלע מיט אַמאָל.

ראָזע.
ער איז ניט מיט אַלעמען.

מינא.
דער באָי איז פון זינען אראָפּ.

ליזא.
אַנדערש ניט, ער איז שיכור.

פאָטער.
ווי, דו מיינסט עס טאַקי אויף אַן אמת?

מוטער.
וואָס, וואָס זאָגסטו?

מאַקס.
זעה נור, זעה, ס'אַרא געוואַלדען זיי מאַכען! אַזוי ווי איך וואָלט איבער זיך אַליין קיין דעה ניט געהאַט! איך וועל מעהר ניט אַר־בייטען אין אַ גראָסערי. נו, יעצט ווייסט איהר שוין? איך וועל קיין קרעמער ניט זיין.

מוטער.
פאַר וואָס האָסטו אויפגעגעבען דיין דזשאָב?

מאַקס.
פאַר וואָס — פאַר וואָס? — און אַז איך וועל דיר זאָגען, אַז מען האָט צוגענומען מיין ליעד, און עס קען גאָר זיין, אַז איך זאָל ווע־רען אַ שטענדיגער מיטאַרבייטער אין דער צייטונג, וועסטו דען פער־שטעהן? איך האָב אַ גראָסערי, ווי דעם טוידט, און זיי מאַכען זיך ניט וויסענדיג. איך וועל אייך צייגען איינמאָל פאַר אלע מאָל, אַז איך בין ניט מעהר קיין אינגעלע.

פאָטער.
איז וואָס־זשע דענקסטו צו טהאָן, צום לעבען?

מוטער.

ער וועט שרייבען ליעדלעך, וואס פערשטעהסטו דאָ ניט? עפּעס א שלעכטע פּרנסה, וואָס?

עס דערהערט זיך א פייף פון גאַס. ליזא שפּרינגט אויף.

ליזא.

דאָס איז ער!

זי כאַפּט א קוק אין שפּיעגעל, לאָזט זיך צום טיר.

מוטער.

שטעלט זי אָפּ.

וואַרט א מינוט, גולם, זאָל ער ניט מיינען, אז דו קוקסט אויס די אויגען אויף איהם.

פאָטער.

אז פערברענט זאָלען זיי ווערען, די פייפער! אַלץ דיין פיהרונג, א שעהנע מאַמע!

מוטער.

נו, פאר וואָס פיהרסטו ניט? האַלט איהר צו, אז דו קענסט. פיהר דו.

ראָזע.

זעהסטו, דאָס פייפען געפעלט מיר.

מאַקס.

ליזא זאָל האָבען שכל, איז טאַקי א וואונדער, וואָרים דאָ אין הויז גרייט מען באַלד צום טיש און דער טאַטע טרינקט אויף שמחות און זוכט הלוואות.

ליזא.

און ראָזע לאַכט אָפּ.

עס הערט זיך ווידער א פייף.

ראָזע.

לאָז איהר, מאַמע, לאָז איהר. זי קאָן איהם נאָך פערשפּעטיגען.

ליזא.

פערשפעטיגען וועסטו, אבער ניט איך, פילאזאפקע מיינע.

אב.

מוטער.

געהט צו צום פענסטער, קוקט ארויס.

א העלד, א באי.

פאטער.

א העלד א פייפער.

מוטער.

מיש זיך ניט. אויף וויפיעל דו אינטערעסירסט זיך וועגען די קינדער! ער האט שוין ווידער פארנאנדערגענומען דאס פעקעל!

פאטער.

ביזנעס איז קיין שאנדע ניט. אדרבא, ווען א חתן זעהט —

מאקס.

ביזנעס — חתנים, באיעס — קיין אנדער זאך הערט מען דא ניט.

ער לאזט זיך צום טיר.

מוטער.

וואוהין געהסטו?

מאקס.

אין דער רעדאקציע.

אב.

פאטער.

א שעהנע פיהרונג, נור מ'צולויפט זיך. די שטוב איז זיי ענג. איהם אין דער רעדאקציע וועט מען מסתמא אויך אנפייפען. נו, ראזע, געה דו אויך. וואס זיצסטו? פון איהר קען מען גאר ניט פטור ווערען.

מוטער.

די בעסטע זאך וואלט געווען, לייזער, ווען דו געהסט אויך פון שטוב אוועק. געה, וועסט אפשר עפעס אויפמאהנען.

פֿאָטער.

אויפֿמאָהנען ווי אויפֿמאָהנען, אָבער פֿערקויפֿען דארף מען אַ פּאָר שטיקלעך סחורה. וואו זיינען מיינע שטריקלעך, האַ?

מוטער.

אין קיך. אַ סוף, געה שוין, געה. אָבער געדענק, גיב ניט אָהן געלד.

פֿאָטער.

נעהמט דאָס פּעקעל אונטער'ן אָרעם.

אַ אידענע בלייבט אַ אידענע! „גיב ניט אָהן געלד"! די הויפּט־זאַך איז דאָך דאָס פֿערקויפֿען. זאָל מען מיר נור שולדיג זיין.

אָב.

פּויזע. ראָזע הויבט אָן שפּיעלען.

מוטער.

ראָזע, מיסעס פּרומקין האָט געבעטען, דו זאָלסט אריינגעהן הע־רען, ווי איהר אינגעל שפּיעלט.

ראָזע.

האָסט דערצעהלט פֿון מיין גרויסקייט צו די נייע שכנים?

מוטער.

גאָר! זיי הערען ניט, ווי דו שפּיעלסט, וואָס?

ראָזע.

גרויסע מבינים!

מוטער.

דער אינגעל שפּיעלט גאָר אַן אַנטיק.

ראָזע.

עפּעס ביזטו מיר די לעצטע צייט צו מוזיקאַליש געוואָרען, מאַמע.

מוטער.

גיט אַ זאָג גלאַט אין דער וועלט אַריין.

אַ וואוילער באַי דער מיסעס פּרומקין'ס ברודער.

ראָזע.

וואויל איז ניט געגנוג. א טהייערער בחור געווען.

מוטער.

געווען גאָר?

ראָזע.

דער צווילינג האָט קאַליע געמאַכט, האַ־האַ־האַ!

מוטער.

אַז אָך און אַז וועה, אַזא באַי! אַזאַ באָי! געוואַלד, וואָס טהוט מען, וואָס וועט זיין דער סוף?

ראָזע.

דער סוף איז געווען צוזאַמען מיט די קינדער. דו האָסט געמיינט, אַז מיט זייער טוידט ביזטו פטור געוואָרען פון א צרה, ערשט מ'אַנט־לויפט פון זיי טוידטערהייט אויך. דער וויפיעלטער לויפער איז דאָס, מאַמע?

מוטער.

שפּעקוליר, שפּעקוליר, מיין טאָכטער. מ'ווערט, ברוך השם, על־טער.

ראָזע טהוט א פיהר איבער די קלאַווישען.

מוטער.

נו, טו וואָס נעהמסטו זיך שוין ווידער צוש שפּיעלען? געה.

ראָזע.

איך דאַנק גאָט דריי מאָל א טאָג, וואָס איך האָב זיך מיט וואָס צו שפּיעלען.

מוטער.

אָט הויב בעסער ניט אָן, געה.

ראָזע.

פאַר וואָס זאָל איך עפּעס געהן? מיר איז דאָ אויך גוט.

מוטער.

אָה, רבש"ע, די גערולד קען פּלאַצען.

ראָזע.

וועלען זיין ווייניגער אונגעדולדיגע מענשען אויף דער וועלט.

מוטער.

מסתמא ווייס גאָט, וואָס ער טהוט.

ראָזע.

אויב ע ר ווייס! אָהאָ! איך וואָלט שוין לאַנג דאָ אין שטוב ניט געווען, ווען ער שיקט מיך ניט אָן אויף אייך.

מוטער.

זי האָט שוין אָנגעהויבען צו דערגעהן די יאָהרען, האָט זי שוין אָנגעהויבען.

ראָזע.

איך גאָר? ס'איז ער, נארעלע, ער. דו האָסט דאָך געזאָגט דאַן צום טאַטען, א דאנק גאָט, פּטור געוואָרען פון די ממזרים. גאָט, פערשטעהסטו מיך, האָט פיינט צו זיין א שותף אין מיאוס'ע געשעפטען. דערפאר רעכענט ער זיך אָפּ מיט אייך דורך מיר. הו־הו, היט זיך, מערדער! היט זיך!

מוטער.

זי איז שוין משוגע געוואָרען. מינקע, וואַרף אוועק די פען, וואַרף אוועק!

מינא.

פערדרעהט זי זיך א י ה ר קאָפּ! כ'האָב זעהר ליעב זיך צוצוהערען צו איהרע זיסע רייד! לאָז מיך צופריעדען!

ראָזע.

מיך אויך לאָז צופריעדען.

מוטער.

ווער טשעפּעט דיך? איך האָב נור געזאָגט, אז דו זאָלסט אריינגעהן צו די —

ראָזע.

אָט דאָ לעבען דיר בלייב איך ביז'ן גרויען צאָפּ.

מוטער.

אוי, מיין טאָכטער, ווען דו זאָלסט זעהן די וואונדען, וואָס איך טראָג אין מיין הארצען פון דיר –

זי ווישט זיך די טרעהרען.

ראָזע.

און איך, מיינע קינדער?

מוטער.

דו, דו! וואָס האָסטו געוואָלט, איך זאָל זיך אַוועקזעצען האָדעווען ממזרים? און נאָך אַ צווילינג דערצו, וועה איז מיין וועלט! האָט זיך איינגערעדט, אז מ'האָט איהרע קינדער דער'הרג'עט, און דער־געהט מיר די יאָהרען. איז געלעגען אין היסטעריקע נאָך דעם הולטאַי, דעם אויסוואורף, און אויף דער פיערטער וואָך טוידטע קינדער געהאַט. ס'האָט דאָך געמוזט זיין אַזא סוף!

ראָזע.

איך בעוואונדער דיך, מאַמע, פאַר דיין שטאַרקייט. ווילסט מיר איינריידען, אז איך האָב מיין פערשטאַנד דעמאָלט פערלאָרען. הלואי וואָלט דאָס טאַקע אַזוי געווען, וואָלט איך אפשר אַזוי קלאָר, אַזוי דייטליך זייערע פנים'לעך און ליכטיגע אויגעלעך ניט גע־זעהן. איינער האָט אַ קליין פינטעלע אויפ'ן לינקען זייט שטע־רענדעל געהאַט, פונקט ווי זיין פאָטער...

מוטער.

אוי, ראָזע, דו ביזט ניט מיט אַלעמען, אז דו קענסט גאָר זיין נאָ־מען דערמאָהנען. וואָס איז, ניט געקאָנט שטעלען אַ חופה, דער הולטאַי, דער —

ראָזע.

וואָס האָסטו געוואָלט, אַ חופה נאָכ'ן טוידט?

מוטער.

הלואי וואָלט ער טאַקי טוידט געווען, וואָלט כאָטש דער פערדרוס ניט געווען אַזוי גרויס. אַזא הונט!

ראָזע.

און מיט זיין גאַנצער הינטישער האנדלונג האָסטו דאָך געוואָלט, איך זאָל נאָך איהם נאָכלויפען אַ חופה שטעלען.

מוטער.

אין אזא אונגליק, וואָס זאָל מען טהאָן?

ראָזע.

דו ווייסט, מאַמע, ווער עס לויפט נאָך א הונט?

מינא.

פארטיג! אַך, ווי גוט איך פיהל מיך! א וויכטיגע אַרבייט פער־ענדיגט. ווען ראָזע וואָלט ניט געווען אזוי משוגע, און אנשטאט דערגעהן יעדען איינעם די יאָהרען, געטהאָן עפּעס —

ראָזע.

איך לאָז איבער די מענשהייט צו דיר. ס'איז א זעהר צופריעדען־שטעלענדע ארבייט פאר פוסטע קעפּ.

מינא.

איך בין די ערגסטע, אז איך רעד גאָר צו דיר.

ראָזע.

אַך, ווען איהר וואָלט טאַקי ניט גערעדט אזוי פיעל.

מינא.

דו, דו דארפסט שווייגען. פוסטע קעפּ! אז אָך און וועה, ווער עס רעדט! אָט גיב זיך בעסער א ביסעל אָפּ מיט די אָרימע פרויען, וועלכע זיינען בעפאַלען מיט אַזוי פיעל קליינע קינדערלאך און נויטיגען זיך אזוי אין אויפקלעהרונג. דו וואָלסט דיין אייגענע פוסטקייט דערפיהלט, ווען דו זעהסט זייערע צרות.

ראָזע.

אָרימער נאַר! פערגרינגערען די מענשהייט וויל זי! איך אַמור־זיר זיך אויסגעצייכענט מיט אייך אַלעמען, טו צו וואָס טויג מיר די מענשהייט?

מינאַ.

ביזט גערעכט. אז זיי לאָזען זיך, מעגסטו טרעטען אויף זיי.

ראָזע.

און דו?

מינאַ.

וואָס איך?

ראָזע.

דיך אַרט ניט?

מינאַ.

איך האָב וויכטיגע זאַכען צו טהאָן.

ראָזע.

הייסט עס, אַז פּערזענליך איגנאָרירסטו מיך אין גאַנצען?

מינאַ.

בעשעפטיגט זיך מיט דאָס אָנגעשריעבענע.

אַבי דו פערשטעהסט.

מוטער.

געוואַלד, לאָז לעבען, ראָזע, טשעפּע זיך ניט.

ראָזע.

הם, פונדעסטוועגען גיט אַמאָל אַ שפּריץ אַ פּייעריל.

מינא.

האָסט אַ טעות. פערקעהרט. עס איז פּשוט אַ רחמנות אויף דיר.

ראָזע.

קוק עס אָן, ווער עס האָט רחמנות.

מוטער.

ראָזעלע, זעה זי האָט דאָך גאָר ניט געמיינט.

ראָזע.

זאָל זי יאָ מיינען, ווען אַרט עס? איך ערגער זיך וועגען איהר גאַנץ ווענִיג.

מינא.

בייז.

און איך קען לעבען הונדערט יאָהר און דיך אפילו ניט בעמערקען.

ראָזע.

איך זאָל נור לאָזען דיין גאַרדין׳ען צורות.

מינא.

גאַרדין׳ען געהסטו זעהר וועניג אָן.

ראָזע.

דאָס מאַכט ניט אויס. דאָס וויכטיגסטע איז, וואָס דו ביזט אַזא גרויסער נאַר און לאָזט זיך ערגערען. ער איז ניט בעסער ווי אַלע, און אפשר נאָך אַמאָל ערגער.

מינא.

אז איך האַלט זעהר וועניג פון דיין מיינונג, טאָ פאר וואָס זאָל איך זיך ערגערען?

ראָזע.

אָט דאָס פרעג איך דאָך אויך: וואָס ביזטו אַזא גרויסער נאַר? האָסט זיך בעקלאָגט פאר דער מאַמע, אז איך זוך גאַרדין׳ס אויפ־מערקזאַמקייט. איך פײַף זיך צוליעב איהם, חאַ־חאַ־חאַ! דערי־בער זוכט עס מיך די מאַמע שטענדיג ארויסצומאַנעווורען פון שטוב איידער ער קומט. און דעריבער האָב איך זיך טאַקי אָנגעהויבען צו פוצען, און דעריבער בלייב איך דוקא אין שטוב, חאַ־חאַ־חאַ!

מינא.

מאַמע, זאָל זי אויפהערען. איך וואַרף איהר מיט עפּעס אין קאָפּ.

מוטער.

אז וואַרפען זאָל מיינע שונאים אין קדחת, נור מ׳וואַרפט זיך. ראָזע, געוואַלד, ראָזע, דערגעה ניט די יאָהר.

מינא.

גלעט איהר, גלעט איהר. אַלע צרות קומען ארויס פון דיין גלע־טען.

מוטער.

נו, אודאי, ווען ניט די מאַמע, וואָלט קיין צרות אויף דער וועלט ניט געווען.

זיפצט, קוקט אָן ביידע טעכטער, געהט אַרויס. פּויזע.

מינא.

הער נור, ראָזע, איך האָב דיך וויפיעל מאָל געבעטען אויפצוהערען מיט דיינע משוגענע שטיק. זעהסטו דען ניט, ווי די פרוי ליידט פון דיר?

ראָזע.

אָה, פאר דער פרוי נעהמסטו זיך דאָס אזוי אָן!

מינא.

יא, איך קען דאָס ניט צוזעהען, ס'טהוט מיר וועה דאָס הארץ. איך —

ראָזע.

חאַ־חאַ־חאַ! אויף איהר טהוט דיר וועה דאָס הארץ. חאַ־חאַ־חאַ!

מינא.

הער אויף צו לאַכען, הער אויף!

ראָזע לאַכט נאָך מעהר. מינא כאַפּט א ביכעל, וואַרפט אויף איהר.

ראָזע.

אויפהויבענדיג דאָס ביכעל, לאַכט נאָך מעהר.

דו זעהסט ניט אוים שעהן, ווען דו צוקאָכסט זיך, און דאָס קען נאָך גאָרדין'ען ניט געפעלען.

מינא.

לאָז אָב גאָרדין'ען! איך וויל ניט, דו זאָלסט וועגען איהם רעדען.

ראָזע.

מיט אַ שמייכעל.

אז ער איז פאָרט ניט בעסער פון אַן אנדערען.

מינא.

ביזט איינפאַך פון זינען אראָב.

ראָזע.

נאַטירליך, זינט איך האָב דיר אויפמערקזאם געמאכט אויף דיין געליעבטען'ס קליינליכקייטען, בין איך ניט ביים זינען.

מינא.
ניט פונ׳ם צווילינג אנטלויפען די באָיס, נור פון דיר. מ׳האָט פשוט מורא פאר א משוגענער.

ראָזע.
נאַר, האָסט שוין אמאָל געזעהן א הונט אַנטלויפען פון א פעטען ביין?

מינא.
פערדרעה ניט דעם קאָפּ. מ׳קען דיך באלד דערקענען. פון אלע־מען לאכסטו אָפּ, איינער איז ביי דיר ניט בעסער פונ׳ם צווייטען. גאָרדין האָט שוין איינינע מאָל בעמערקט, אז —

ראָזע.
וואָס האָט ער בעמערקט, אז איך בין משוגע?

מינא.
ניין, קלאָר ביזטו!

ראָזע.
נו, איצט איז דאָך שוין גאָר קיין צווייפעל ניט. אז גאָרדין אליין האָט דאָס בעמערקט.

מינא טהוט א מאך מיט׳ן האַנד, וויל אַרויסגעהן.

ראָזע.
ווארט אויס, מינקע. עס איז נאָך ניט גענוג אָבצוזאָגען יענעם דאָס לעבען און פארטיג. גאָרדין און דו זאָגען, אז מען אנט־לויפט פון מיר, ווייל איך בין משוגע. קענסטו מיר אפשר ציינען דעם בחור, וואָס וואָלט ניט אַנטלאָפען פון א מיידעל מיט אַ צווי־לינג?

מינא.
אונגעדולדיג.
ציינען, ציינען! ווער עס האנדעלט ווי א מענש, פון יענעם אַנט־לויפט מען ניט. מען קען באלד זעהן, אז דו ביזט ניט מיט אלע־מען.

ראָזע.
הם...

מינא.

נענוג מיידלאך האָבען קינדער פאר דער חתונה און דאָך לעבען זיי גליקליך מיט אַ צווייטען. איך קען —

ראָזע.

אָבער דאַן מוז מען דאָך איהם נאַרען.

מינא.

וואָס עפּעס נאַרען? איך האָב פיינט, אז מען נאַרט. אָבער אזוי ווי דו האַנדעלסט, איז דאָך פּשוט מיאוס. איך בעשולדיג קיינעם נים.

ראָזע.

איז, הייסט עס, נאָך דיין מיינונג, דאַרף מען דעם אמת יאָ זאָגען, אָבער נים אזוי, ווי איך טהו עס. יאָ, אזוי מיינסטו?

מינא.

נים איך מיין, נור איך בין איבערצייגט. ווען נים דיין ארויספּלאַצען פּלוצלונג מיט — מיט דיין — דו שרעקסט זיי דאָך פּשוט איבער. איך האָב נאָך נים בעגעגענט קיין איין מיידעל, וואָס זאָל האָבען אזוי פיעל געלעגענהייטען, אָבער וואָס קומט אַרויס, אַז די ערשטע זאַך אויף דיין פּראָגראַם זיינען די קינדער. אַז אַך און וועה! זי איז קלאָר און די מענער זיינען הינט!

ראָזע.

און מיט וואָס ביזטו אזוי זיכער, אַז ווען מיין פּראָגראַם וואָלט זיין פערקעהרט, וואָלט יאָ געווען גוט?

מינא.

ווייל איך ווייס, אַז דער, וואָס ליעבט, פערגיבט. נאַטירליך, עס זיינען דאָ פערשיעדענע מענשען אויף דער וועלט. צוםביישפּיעל, איך בין מעהר ווי זיכער, אַז זעלכע כאַראַקטערע, ווי גאָרדין, מענשען, וועלכע האָבען אַ בעשטימטע וועלט-אַנשויאונג, ביי אזעלכע שפּיעלען אומשטענדען קיין ראָלע נים. נאַטירליך, זאָגאר גאָרדין, ווען איך גיב איהם אַ זאָג אין די ערשטע פּאָר טעג פון אונזער בעקאַנטשאַפט, אַז איך האָב צוויי קינדער געהאַט, האַ־האַ־האַ! אַ שעהנעם פּנים וואָלט איך ביי איהם געקראָגען. אָבער איצט איז

שוין עפּעס אַנדערש. איצט, דאכט מיר, וואָלט אונז קיין זאַך אין דער וועלט ניט צושיידט, קיין זאַך.

ראָזע.

הם...

מינא.

הם... וואָס הם־קעסטו?

ראָזע.

ביזט אַ נאַר. גאָרדין, חיים, ברוך, אונטער אַלע אומשטענדען, צו יעדער צייט, וויל מען דיך, ווי זיי שטעלען זיך פאָר, ניט ווי דו ביזט.

מינא.

ניט מיין גאָרדין.

ראָזע.

אַך, ווען איך קען דיך איבערציינגען, אַז ער איז פּונקט אַזוי ווי אַלע אַנדערע, און אפשר נאָך ערגער...

מינא.

טראַציג.

נו, אביערצייג, איבערצייג.

ראָזע.

דו קאָנסט עס בעסער טהאָן, ווי איך.

מינא.

איך? ווי אַזוי?

ראָזע.

גיב אַ טרייסעל דעם פּעדעסטאַל, אויף וועלכען דו האָסט איהם אוועקגעשטעלט. חאַ־חאַ! איך זאָג אוים צו־פריה מיין סוד, און דערפאר אנטלויפט מען פון מיר. גוט, צייג מיר, אַז דיין טהעאָריע האָט דעם מינדעסטען גרונד, און איך ערקלער זיך אַליין פאַר משוגע.

מינא.

ציינ איהר, צייג איהר! ווי אזוי זאָל איך דיר צייגען?

ראָזע.

קוקט איהר אָן אייניגע מינוטען מיט אַ שמייכעל.

גאָרדין ווייס, אז איך בין דער פאַמיליען־סקעלעט.

מינא.

אויב דו האָסט איהם ניט געזאָגט, ווייס ער ניט.

ראָזע.

ניין, איך דערצעהל נור די, וועלכע אינטערעסירען זיך. אבער דאָס איז ניט וויכטיג. הער־זשע, אויב דו האָסט געגוג מוטה, טו דער־צעהל איהם, אז מיט יאָהרען צוריק האָסטו געהאַט א צווילינג.

פויזע.

נו, וואָס שווייגסטו? האָסט מורא, הא? ס'איז אויך א שטיק משוגעת פון מיר, הא? אז אָך און וועה צו אייך אַלעמען. שי־סערס זיינט איהר אלע אין יענעם'ס גאָרטען. ביזט דאָך אזוי אי־בערצייגט אין זיין גרויסקייט. זעה נור, זעה, ווי זי איז געבלי־בען שטעהן, ווי מיט קאַלטע וואַסער אָבגעגאָסען. האָסט אַ גע־לעגענהייט, נוץ זי אויס, וועסט שיסען צוויי פויגלען מיט איין מאָל. מיך וועסטו איבערצייגען, אז איך בין טאקי משוגע און אליין וועס־טו אויסגעפינען, אויף וויפיעל דיין געליעבטער איז גרייט זיך צו אָפּפערען פאר דיר. וועסטו עס אָבער ניט טהאָן, האָסטו מורא איהם צו פערליערען, וועסטו זיך רוהיג אָנגעהן מיט דיין הילפס־ארבייט פאר דער מענשהייט, וועסטו זיין א רביצין אויף מיין רעכ־נונג, וועסטו זיך אָננעהמען אַלעמענס קריוודעס און איך וועל בלייי־בען ניט מיט אַ־לע־מען.

מינא.

ווי זיך אויפכאפּענדיג.

איך וואָלט עס אפשר געטהאָן, אָבער די מאַמע —

ראָזע.

שפּאָטיש.

ווען עס האָלט שמאָל, קומט די מאַמע צו הילף, נאַטירליך, פונקט

אזוי ווי ליזע, מיין פּאַרטנערינטענע, געבילדעטע, ערנסטע און וואס ניט מיידעל.

מינא.

קוקט איהר אָן מיט פערואכטונג.

נור ניט אזוי זיכער.

ראָזע נעהמט זיך צו די נאָטען, שמייכעלט און ענטפערט ניט.

הער נור, דו, איך נעהם עס אָן, אָבער מיט איין בעדינגונג —

ראָזע.

וואס פאר א בעדינגונג?

מינא.

איך וועל איהם דערצעהלען וועגען — וועגען א קינד, אָבער ניט צוויי. איך האָב פיינט דאָס וואָרט צווילינג.

ראָזע.

קאַלט.

ניין, ווילסטו זיין א סאָלדאַט, מוזטו קענען פּולווער שמעקען... אַ צווילינג, מיט א קליין טונקעל-ברוין פינטעלע אויף איינעם׳ס שטערענדעל.

מינא.

איך האָס דעם קלאַנג פון׳ם וואָרט. איך — —

ראָזע.

דו מוזט זיך פאָרשטעלען, אז דו ביזט עס די, מיט וועמען דער אונגליק האָט געטראָפען. אָבער אנשטאַט צו ווערען משוגע, ווי איך, און רעדען גלאַט אין דער וועלט אריין, קאָנסטו זיך רעדען און האַנדלען אזוי קלאָר, ווי אַלע קלאָרע.

מינא.

גיט אַ קלאַפּ איבער׳ן טיש.

גוט, גוט. איך נעהם עס אָן. איך וועל דיך איבערצייגען. איך האָב ניט וואָס מורא צו האָבען. מיין גאָרדין וועט זיך זאָגאר פאר צעהן קינדער ניט איבערשרעקען. חאַ-חאַ-חאַ! א שעהנער

שפּאַס וועט דאָס זיין. פון אָנהויב האָט עס מיר אויסגעוויזען מאָדנע, אָבער איצט, איצט — דער עיקר איז, ווי אזוי גיט מען עס איהם איבער, ווי אזוי פאַנגט מען אָן — אָ, איך וועל שוין וויסען ווי אזוי. פערלאָז זיך אויף מיר.

ראָזע.

בלינדע ליעבע וועט דיר געווים ביישטעהן. ווען דענקסטו אָנצו־פאַנגען?

מינא.

בעגייסטערט.

באַלד, היינט! ווי שפּעט איז עס יעצט? אַכט, ער האָט שוין דאָ בעדאַרפט זיין, גוט, איך געה זיך דערוויילע אָנטהאָן.

זי געהט צו צום טיר, בלייבט שטעהן, טראַכט אַ מינוט.

וואָס וועט אָבער זיין נאָכדעם — איך מיין — ווי אזוי וועט זיך ארויסווייזען, אז עס איז בלויז אַ שפּאַס געוועז?

ראָזע.

מיט פערראַכטונג.

אז עס וועט האַלטען שמאָל, וועל איך דיך שוין ראַטעווען.

מינא.

איך בין דיר מוחל דיינע טובות. איך וועל שוין אויסקומען אָהן דיר. און לאָמיך דיר זאָגען, אז איך בין זעהר צופריעדען מיט דער געלעגענהייט. עס ווערט זאָגאר אינטערעסאַנט. איך ברען שוין מיט אונגעדולד צו זעהן דעם אויסדרוק פון זיין געזיכט.

ראָזע.

אָה, מיר זיינען זיי בעקאַנט, איך קען דיר זאָגען פאָראויס. צו־ערשט ווערט עס בלאַס, דאַן רויט, דאַן ווידער בלאַס. ער טרעט אָב אַ פּאָר טריט פון דיר, קוקט דיך אָן מיט גרויסע, צושראָקע־נע אויגען, עפענט דאָס מויל, העקעט און מעקעט, פערפּלאָנטערט זיך, און מיט אַ מאָל טהוט ער אַ כאַפּ דעם הוט — דאָס פער־געסען זיי קיינמאָל ניט — און, אָהן אַ זייי־געזונד, ווי פון רוחות געטראָגען, לויפט ער ארוים. אָבער דו דאַרפסט זיך ניט זאָרגען, דאָס שטעל איך בלויז פאָר יענע, די ווילד־פרעמדע, די אונבעקאַנטע,

די ניט־פערליעבטע, אָבער דיינער! א חוץ דעם, וואָס ער איז אין דיר אזוי פערליעבט, איז ער דאָך עפּעס גלאַט ניט אַבי־ווער, א קליינינקייט, א גאנצער פיהרער פון א בעוועגונג, שטעלט איין זיין אייגענע פרייהייט, צושפּרייטענדיג —

מ'קלאַפּט אין טיר.

מינא.

דאָס איז ער. הער־זשע, מיך אַרט זעהר וועניג, וואָס דו לאכסט. שפּעטער וועל איך פון דיר לאכען. זאָג איהם, אז איך טהו זיך אָן.

שנעל אַב.

ראָזע.

עפענט די טיר, גאָרדין קומט אַריין. ער איז א הויכער יונגער־מאַן, מיט אַ שפּיציג בערדעל, עטוואָס נערוועז, רעדט לאנגזאַם און איבערלעגט. טראָגט ברילען, ער איז אָנגעטהאָן אין א טונקעל־בלויען זומער אַנצוג, א ווייסע זיידענע העמד, מיט אַ ווייכען, אַבגעלייגטען קאָלנער. דער שווארצער שניפּס איז נאכ־לעסיג אויסגעבונדען.

גאָרדין.

דערלאנגט ראָזען די האנד.

גוטען אבענד. וואו איז מינא?

ער טהוט אויס דעם ראָק און הוט און לעגט עס אַוועק אויף אַ שטוהל.

ראָזע.

זי טהוט זיך אָן. און ביז זי וועט אריינקומען, וועט איהר מוזען מיך דולדען.

גאָרדין.

„מוזען„ איז אַ הארטער וואָרט.

ראָזע.

מיט מיין הארטקייט זיינט איהר דאָך שוין בעקאַנט, איבערהויפּט א צוקינפטיגער דאָקטאָר, א וועלט־פערזאָרגער, מוז זיך צוגעוואוינען צו פערשיעדענע הארטקייטען.

גאָרדין.

מיט אייך אָבער קומט עס מיר אָן שווערליך.

ראָזע.

דאַן וועט איהר קיין גרויסען ערפאָלג, אַלס משוגעים ספּעציאַליסט, ניט מאַכען.

פּויזע. גאָרדין קוקט זי נייגעריג אָן און ענטפערט ניט.

און אום צו פערהיטען אייך פון ווייטערע פאַלשע אַנאַליזירונגען, מוז איך אייך איינמאָל פאַר אַלע מאָל קלאָר מאַכען, אז איך לייד פון רהומאַטיזם.

גאָרדין.

זאָל זיין רהומאַטיזם.

ער קוקט אַריין אין א מאַנוסקריפּט, וועלכען ער האָט גענומען פון טיש.

ראָזע.

איהר ווייסט, גאָרדין, אַז איך האָב אייך פיינט.

גאָרדין.

אַ שאָד, א שאָד, ווירקליך א שאָד.

ראָזע.

וואָס איז א שאָד?

גאָרדין.

די איבערזעצונג האָט געקאָנט זיין א פיעל בעסערע. א שאָד, וואס איך האָב זיך ניט געקאָנט מעהר אָבגעבען. מען קען זעהן, אז עס איז א געאיילטע ארבייט.

ראָזע.

אייך אַרט ניט, וואָס איך האָב אייך פיינט?

גאָרדין.

און אז עס וועט מיך יאָ אַרען, קען עפּעס העלפען?

ראָזע.

אז איהר וואָלט געוואוסט, אז ס'וועט העלפען, וואָלט אייך יאָ גע־אַרט?

גאַרדין.
אפשר, ווער וויס. נאָך אַלעמען, זיינט איהר א גאנץ אייגענאַר־טיגער טיפּ, זאָגאר שעהן —

ראָזע.
פונקט ווי אַלע... אָרימע שוועסטער, ווען זי קען אייך זעהן מיט מיינע אויגען...

גאַרדין.
נעהמט אַרונטער די ברילען, ווישט זיי, רעדט, ניט אַרונטערנעה־מענדיג די אויגען פון איהר.
פון וואַנען ציהט איהר אייערע שליסע וועגען מיר?

ראָזע.
פון די פיעלע אַנדערע. א חוץ אויסערליך, זיינט איהר אַלע גלייך.

גאַרדין.
זעהט איהר, זיינען שוין מיינע שליסע וועגען אייך גרינדליכער.

ראָזע.
וועלכע שליסע?
גאַרדין ענטפערט ניט.
אָה, יאָ, כמעט פערגעסען מיין — מיין קרענק —

גאַרדין.
אויב איהר ווילט זיך מיט מיר דורכאויס קריגען.
מינא קומט אריין. זי איז שעהן פארקעמט, טראָגט א לייכט זו־מער־קלייד. גאַרדין אַטהעמט אָב פרייער, געהט צו איהר צו, נעהמט אָן איהרע הענד.

מינא.
ענטשולדיג, וואָס איך האָב דיך געלאָזט אזוי לאַנג וואַרטען.
ווינקט צו ראָזע׳ן, זי זאָל אַרויסגעהן.

ראָזע.
ענטשולדיגט, אזוי ווי איהר אַלע האָט מיך ערקלערט פאר ניט מיט אַלעמען, מוז איך זיך צוריקציהען.
זי געהט אַרויס.

גאָרדין.

קוקט איהר נאָך.

א מאָדנע מיידעל.
וואָס האָט זי דיר געזאָגט?

גאָרדין.

ווי זיך אויפכאפענדיג.

אָה? גאָר ניט, עפּעס מוז דאָך זיין מיט איהר. יעדענפאלס, זי גיט אַליין צו, אז זי איז ניט מיט אַלעמען — זעה נור, ווי שעהן מיר זעהען היינט אויס, גאָר עקסטרא שעהן! פּראכטפול! וואָס, זאָג מיר, איז דער יום טוב היינט?

ער קושט איהר בלויזען אָרעם.

מינא.

ווען דו קומסט, איז ביי מיר יום טוב, און היינט — היינט האָט עפּעס וויכטיגעס פּאסירט. כ'מיין ניט היינט — כ'האָב זיך שוין צוגעגרייט מאָנאַטען לאַנג דערצו.

גאָרדין.

מאָנאַטען לאַנג?

מינא.

דאָס הייסט, כ'מיין — איך — איך האָב ניט געוואָגט, כ'האָב דיך נאָך אַזוי גוט ניט געקענט.

גאָרדין פיהרט זי צום סאָפע, ביידע זעצען זיך.

זאָג, גאָרדין, וואָלט עס ניט געווען פון מיר די גרעסטע נאַריש־קייט, ווען איך פרעג דיך פּלוצלונג, אויב דו האָסט מיך ליעב? כ'מיין — איך מיין — אויב דו ביזט פעהיג צו פערגעבען — ניין, ניט פערגעבען — פערשטעהן, מיין איך —

גאָרדין.

פערוואונדערט.

וואָס איז מיט דיר היינט, קינד?

מינא.

פּלאַצט ארויס.

איך האָב א פערגאַנגענהייט.

גאָרדין.

נאָר פּלוצלונג? חאַ־חאַ־חאַ! זעהר אינטערעסאַנט.

מינא.

ס'איז ניט פּלוצלונג, און דו האָסט ניט וואָס צו לאַכען. ווען — ווען דו ווייסט —

גאָרדין.

נו, ווי איך וויים ניט, אזוי וועט מיר ניט שאַדען.

מינא.

ניין, דו מוזט וויסען. איך — איך בין געווען אמאָל פערליעבט.

גאָרדין.

דאָס אַלעס! קינדעלע, ווער איז דאָס ניט געווען אמאָל פער־ליעב?

מינא.

מיין ליעבע איז אָבער אַן אַנדערע. כ'מיין — איך מיין — א ליעבע, וואָס האָט איבערגעלאָזט א גרויסע וואונד.

גאָרדין.

עטוואָס אונגעדולדיג.

אָבער, קינד, צו וואס דערצעהלסטו עס מיר? איך בין ניט דער מענש צו זוכען און זיפען א פרוי'ס פערגאַנגענהייט. אַלעס, וואס איך פערלאַנג פון דיר, איז די געגענווארט.

מינא.

קוקט איהם אָן א גליקליכע.

האָב איך עס דען פריהער ניט געוואוסט?

ראָזע.

עפענט די טיר, שטעקט אַריין דעם קאָפּ.

כ'האָב געמיינט, די מאַמע איז דאָ. ענטשולדיגט.

פערשווינדעט שנעל, צומאַכענדיג די טיר הינטער זיך.

מינא.

ווי דערמאָנענדיג זיך אָן איהר ראָלע, וועלכע זי דארף שפּועל־

קוקט אריין גאַרדין'ען גלייך אין די אויגען.

יענער מאן איז געשטאָרבען. פאר מיר איז ער טוידט.

גאַרדין.

נו, געזונטערהייד. וועק ניט די טויטע.

מינא.

ווי ניט הערענדיג.

איך האָב א קינד געהאט...

ס'דערהערט זיך אַ הוסט פון קיד.

צצ—ווו—יי... א צווילינג...

גאַרדין.

שפרינגט אויף, ווערט בלאַס, קוקט זי אָן מיט אַ פערצווייפעלטען אויסדרוק.

דו ?!

מינא.

מעכאניש.

יא.

פויזע.

גאַרדין.

ניין, עס קען דאָך ניט זיין. ביזט משוגע, וואָס רעדסטו ? איך בעט דיך, מינא, אזעלכע שפּאסען ערלויבט מען זיך ניט. ביזט ניט מיט אַלעמען.

מינא.

ס'איז ניט קיין שפּאס.

גאַרדין.

ניט קיין שפּאס, ניט קיין שפּאס ! וואָס איז ניט קיין שפּאס ?

מינא.

מיט אַן אָנשטרענגונג צו פערבלייבען ערנסט.

דער צווילינג.

גאַרדין.

אַך, הער אויף. ביזט פון זינען אראָפּ. דו ווילסט דאָך ניט איך זאָל דיר גלויבען.

מינא.

דו מוזט. איך קען מעהר ניט שווייגען. מיין געוויסען פּלאָגט מיך.

גאַרדין.

צו'נ־אַלדי שווארץ יאָהר מיט'ן געוויסען!

ער נעהמט אַרונטער די ברילען, הויבט זיי אַן שנעל אויסצואווי־שען.

אַן איינפאל דאָס איז!

מינא.

אָבער גאַרדין, וואָס ביזטו אַזוי אויפגערעגט? ס'איז דאָך ניט מיין שולד, אז אַן אונמענש, אַן אויסוואורף, א — א — כ'האָב שוין לאנג אָן איהם פערגעסען. דיך דארף עס א האָר אויך ניט ארען, ניט אינטערעסירען.

וואָס הייסט, ניט אינטערעסירען?...

מינא.

גלעט זיינע האָר.

גאַרדין, איך בעט דיך, זיי רוהיג. דו פּלעגסט דאָך אימער זאָגען, אַז א פרוי'ס פערגאנגענהייט איז איהר אייגענס.

גאַרדין.

קרימט איהר איבער.

א פרוי'כ פערגאנגענהייט! אָבער, מיין פרוי, מיינע! צום טייפעל, וואָס ביזטו פּלוצלונג אריינגעפאלען מיט דיין פערגאנגענהייט? ווער האָט דיך געבעטען?

מינא.

איך האָב געמוזט... מיין געוויסען —

גאַרדין.

כאַפּט זי אָן ביי די אַקסלען, טרייסעלט זי אין דער העכסטער אויפרעגונג.

וואָס האָסטו געוואַרט אַזוי לאַנג, הא? פאַר וואָס האָסטו מיר באַלד פון אָנפאַנג ניט דערצעהלט?

מינא.

לאָז אָב, דו טהוסט מיר וועה!

גאָרדין.

כאַפּט זיך פאַר'ן קאָפּ.

איהר טהוט וועה! צורייסט מיין נשמה אויף שטיקער און טרעט זי מיט די פיס —

בלייבט שטעהן, קוקט זי אָן ווילד.

פאַר וואָס האָסטו אַזוי לאַנג געוואַרט, הא?

פּלוצלונג.

ניין, עס קען ניט זיין, ס'איז אונמעגליך, ס'איז א שפּאַס.

מינא.

טאָמער איז דאָס, חלילה, אַן אמת?

גאָרדין.

אַן אמת, אַן אמת? טו וואָרום האָסטו מיר גלייך ניט דערצעהלט?

מינא.

אָבער וואָס איז דער אונטערשיעד? איך האָב געהאָפּט — מיר וועלען זיך בעסער דערקענען —

גאָרדין.

אָה, האָסטו, הייסט עס, געוואָלט זיין זיכער מיט מיר, הם... איך האָב גאָר ניט געוואוסט, אַז דו בעזיצסט אַזוי פיעל טאַקט... אַזאַ לאַנגע צייט די מאַראַנאַ געשפּיעלט? ניין, די גאַנצע מעשה איז אַן אויסגעטראַכטע. קאָנסט זיך האָבען דיינע מאָטיוועַן, אָבער איך גלויב עס ניט.

מינא.

דו מוזט מיר גלויבען. דו מוזט גלויבען און פערגעבען. פער־געבען — דאָס איז דאָס וויכטיגסטע.

גאַרדין.

וואָס הייסט איך מוז? ס'איז דאָך אָבער אַ ליגען!

מינא.

ס'איז אַן אמת.

ראָזע.

קומט אריין פון קיך.

ענטשולדיגט, איהר שרייט אזוי, אז כ'האָב געמוזט הערען, און איך בין געקומען אייך ראַטעווען.

מינא.

מיט כעס.

מ'בעט דיך ניט. ער וועט רוהיגער ווערען, וועט ער בעסער פער־שטעהן.

ראָזע.

האָסט נאָך אַלץ די האָפנונג ניט פערלאָרען?

גאַרדין.

קוקט אויף ביידע שוועסטער מיט ווייט־פאַרנאַנדערגעפּענטע אויגען.

ראָזע.

איך האָב פון אייערע ברייטע וועלט־אידעאַלען קיינמאָל שטאַרק ניט געהאַלטען, אָבער זי איז געווען אזוי איבערצייגט... נו, האָב איך זיך אַ קליינעם שפּאַס ערלויבט.

מינא.

ראָזע! איך קען מיין שטעדטעל אליין בעשטעהן.

ראָזע.

ווי קומט מינא צו קינדער? זי פערהיט דאָך די וועלט דערפון. דאָס בין אַ י ד, — איך האָב מיט אַ יאָהר צוריק געהאַט אַ צווילינג.

מינא.

פערגעסענדיג, אז זי שפּיעלט בלויז אַ ראָלע, רעדט דורך פער־קלאַמערטע צייהן.

אמת. אַלץ, וואָס איך האָב דיר געזאָגט, איז אמת. דו הערסט? איך וויל ניט, זי זאָל מיך ראַטעווען, און דערנאָך אָפּלאַכען. זי איז געווען זיכער, אַז אויב איך וועל דיר אַלעס דערצעהלען, וועסטו אַנטלויפען פון מיר. איך וויל ניט, איך וויל ניט איהר הילף. דו זעהסט איהר ציניִשען שמייכעל? אַט אַזוי וועט זי אימער אויף אונז קוקען.

ראָזע.

שריי ניט! די מאַמע קען נאָך דערהערען איהרע שטילע קינדער.

מינא.

אין דער העכסטער אויפרעגונג.

איינמאָל פאַר אַלע מאָל, גאָרדין, זאָג, זאָג!

גאָרדין.

וועלכער איז די גאַנצע צייט געשטאַנען ווי צומישט, שטאַמעלט אַרוים.

איך וועל פון זינען אראָב. וואָס טהוט זיך דאָ? ווי קען איך איהר גלויבען?!

ראָזע.

אָבער פערשטעהסט איהר דען ניט, אַז זי האָט אייך בלויז געוואָלט אויף אַ פּראָבע שטעלען? איך זאָג אייך, אַז דאָס בין איך.

מינא.

ניין, איך, איך!

גאָרדין.

זעהר שעהן פון אייך ביידען! דער אָפּפער איז גרויס, אָבער דאָס מאַכט אַלץ מיין לאַגע ניט בעסער.

מינא.

וואָס האָט דאָס מיט דיר צו טהאָן?

גאָרדין.

וואָס, וואָס! ווי, דו האַלטסט מיך פאַר אַן אידיאָט? אַ פער־גאַנגענהייט... אַ צווילינג — צו אַל די רוחות, ווער ווייס, ווער קען ביי אייך אַ טאָלק דערגעהן? איך — איך—

לאָזט זיך צום טיר. ביי מינא'ן רייסט זיך ניט ווילענדיג ארויס: גאָרדין! גאָרדין!

די מוטער.

קומט אַן.

וואוהין לויפט איהר, גאָרדין? ניט מינא האָט גערופען?

גאָרדין.

פינסטער.

איך מוז געהן, איך האָב קיין צייט.

מוטער.

וואָס עפּעס אין מיטען דערינגען אַנטלויפען? מיר'ן טרינקען טהיי. ס'איז אפילו הייס, אָבער טהיי מאַכט צום שוויצען און ס'טרייבט ארויס די היץ פון קערפּער.

ראָזע.

מאַמע, ביזט געקומען אין דער ריכטיגער צייט — ווי א גוטער מלאך וואָלט דיך אראָבגעשיקט. און די אפּיקורסים זאָגען נאָך, אז ס'איז ניטאָ מעהר קיין נסים אויף דער וועלט! חאַ־חאַ־חאַ!

מוטער.

א בראָך צו מיר! קוק נאָר אָן, ווי איהר זעהט אַלע אויס! מען טאָר זיי אויף א מינוט אַליין ניט איבערלאָזען. ווי וועה איז מיר.

ראָזע.

מאַמע, אויקע ניט און וועהקע ניט! זאָג בעסער דיין צוקינפטיגען איידעם ווער עס האָט דעם צווילינג געהאַט. ער טשעפּעט זיך צו מינע'ן. הם... ער אויך זעהט אויס צו זיין ניט מיט אַלעמען...

גאָרדין.

פינסטער.

ס'איז ניט אייער זאַך, מען בעט אייך ניט. איך —

ראָזע.

ס'איז גראָד מיין זאַך. נאָר מיר וועט איהר דאָך סיי ווי ניט גלויבען, אָבער דער מאַמען! איהר מוז מען גלויבען. אַן אַלטע מאַמע זאָגט ניט קיין ליגען, זי —

מוטער.

צו מיינע שונאים׳ס קעפּ! אַט הערט זי ניט, מיר ב״ה זיינען שוין געוואוינט צו די צרות, האָט זיך עפּעס איינגערעדט, גלויבט מיר, ס׳איז אַן איינגערעדטע זאַך, ניט זי, ניט קיינער, האָבען צווילינגס געהאַט. אַזאַ יאָהר אויף מיר, וואָס פאַר אַ טעכטער איך האָב. זיי זיינען דאָך —

ראָזע.

מיט אַלעמען! מיט אַלעמען! — בראַוואָ! האַ־האַ־האַ...

פ אָ ר ה א נ ג.

ע נ ד ע.